

23. 6. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Problematické aspekty zákonné úpravy odběru a uchovávání biologických vzorků pro účely budoucí identifikace

Postup získávání a uchovávání osobních údajů (včetně biologických vzorků) policejním orgánem pro účely budoucí identifikace osoby obsahuje § 65 zákona č. [273/2008](#) Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“). Stručná právní úprava zákona o policii je doplněna interním (neveřejným) pokynem policejního prezidenta ze dne 15. 12. 2016, č. 275/2016.[1] Policie České republiky je při splnění zákonných podmínek oprávněna mimo jiné odebírat vzorky biologického materiálu umožňujícího získání informací o genetickém vybavení (DNA) a uchovávat je po nezbytnou dobu pro účely předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti.

Účelem tohoto institutu je identifikace osoby do budoucna, což může být vhodné především u násilné trestné činnosti, u které je obvykle zanecháno více stop takovéto povahy.[\[2\]](#)

Při odběru a uchovávání těchto osobních údajů dochází k zásadnímu zásahu do základních práv a svobod jednotlivce. Vzhledem k této skutečnosti je nezbytné, aby právní úprava dostatečně zohledňovala práva dotčených osob, což je pochopitelně předmětem častých diskuzí nejen na vnitrostátní úrovni. V minulosti byl například projednáván návrh zákona o ochraně práv osob při nakládání s genetickými vzorky a profily v souvislosti s prováděním forenzní analýzy DNA (zákon o DNA), jehož cílem bylo mimo jiné naplnění mezinárodních závazků v oblasti nakládání s genetickými vzorky v souvislosti s prováděním forenzní analýzy DNA. Tento návrh zákona však nebyl přijat.[\[3\]](#)

Danou problematikou se nedávno zabýval i Ústavní soud České republiky (dále jen „**ÚS**“) ve svém nálezu ze dne 22. 3. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 7/18 (dále jen „**Nález**“), který rozhodoval o návrhu Městského soudu v Praze (dále jen „**navrhovatel**“) na zrušení ustanovení § 65 odst. 1 a 5 zákona o policii z důvodu jeho rozporu s ústavním pořádkem.

Navrhovatel v průběhu projednávání žaloby proti nezákonnému zásahu Policie České republiky (dále jen „**policie**“) dospěl k názoru, že zákonná úprava napadených ustanovení zákona o policii je problematická hned v několika ohledech. Přestože se žalobce bránil pouze proti předvolání za účelem odběru biologického vzorku (vzorku DNA), navrhovatel měl za to, že je rovněž nutné posoudit ústavní konformitu uchovávání těchto údajů, jelikož se jedná o neoddělitelné zásahy do práv jednotlivce.

Navrhovatel v návrhu adresovanému Ústavnímu soudu poukazoval na problematické vymezení okruhu osob v § 65 odst. 1 písm. a), jež stanovuje, že policie může při plnění svých úkolů pro účely budoucí identifikace zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a *odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení u osoby obviněné ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osoby, které bylo sděleno podezření pro spáchání takového trestného činu.* Dle navrhovatele je nepřijatelné, aby jediným konkrétním kritériem bylo obvinění či podezření ze spáchání úmyslného trestného činu. D dané ustanovení nezohledňuje závažnost trestného činu, jelikož mezi úmyslné trestné činy lze řadit i delikty méně

závažného charakteru.

Dále návrhovač upozornil, že ustanovení § 65 odst. 5 zákona o policii upravující podmínky uchovávání získaných informací je dle jeho přesvědčení v rozporu s ústavním pořádkem a zároveň neodpovídá požadavkům ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“).^[4] Podmínky pro dobu uchovávání a skladování osobních údajů totiž nejsou stanoveny dostatečně přesně a posouzení jejich likvidace závisí na uvážení policisty, který je v tomto ohledu vázán pouze interním předpisem policie.

ÚS nejprve zkoumal aktivní legitimaci návrhovače k podání návrhu na zrušení předmětných ustanovení. Zde však dospěl k závěru, že v části týkající se § 65 odst. 5 zákona o policii není návrhovač aktivně legitimován. Dále se proto věcně zabýval pouze částí návrhu na zrušení § 65 odst. 1 zákona o policii, a to zejména s ohledem na mezinárodní závazky a ústavněprávní rozměr ve vztahu k čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

ÚS akcentoval, že je zapotřebí k dané problematice přistupovat obezřetně a s maximálním respektem k základním právům dotčených osob. V samotném odebrání biologických vzorků však ÚS nespatřuje porušení základních práv na nedotknutelnost osoby ani práva na soukromí. V rozporu s ústavním pořádkem dle jeho názoru není ani obecnost či tvrzená neúplnost, resp. nedostatečnost právní úpravy.

Ze závěru Nálezu jsou však patrné problematické aspekty napadené zákonné úpravy, které by bylo vhodné do budoucna vyřešit. Současná právní úprava totiž neposkytuje dostatečnou záruku před zneužíváním, resp. nadužíváním odebrání a uchovávání biologických vzorků. I v souladu s judikaturou ESLP je v této souvislosti potřeba respektovat kritérium nezbytnosti, kdy budou jednotlivci poskytnuty dostatečné záruky před zneužitím a svévolí ze strany policie.^[5]

Stejně tak nelze považovat za ideální stav, kdy je stručná právní úprava doplněná pouze (neveřejným) interním pokynem policejního prezidenta. I zde lze shledat rozpor s ustálenou judikaturou ESLP, která s ohledem na čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv klade důraz zejména na dostupnost právní úpravy, aby jí mohl jednotlivec přizpůsobit své chování.^[6] ÚS v této souvislosti rovněž uvádí, že současný stav právní úpravy neodpovídá požadavkům stanoveným mimo jiné doporučením č. R (92) 1 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy ze dne 10. 2. 1992, o využívání analýzy deoxyribonukleové kyseliny (DNA) v rámci systému trestní justice, když se nároky na právní úpravu databází profilů DNA musí řídit principem předběžné opatrnosti. V závěru ÚS také poukazuje na nepříznivou situaci, kdy je ponechána možnost policie selektivně (ne)uchovávat biologické vzorky dle vlastní úvahy, aniž by musela přiznat, zda daný vzorek uchovává.

Přestože ÚS uvedl řadu problematických aspektů stávající právní úpravy odběru, uchovávání a likvidace biologických vzorků a dalších osobních údajů, uzavřel, že nehodlá zasahovat do oblasti vyhrazené zákonodárné moci. Poukázal také na skutečnost, že případný zásah do platné právní úpravy by se mohl dotknout i mezinárodních závazků České republiky, zejména s ohledem na boj proti přeshraniční trestné činnosti.

K Nálezu ÚS vyslovila řada ústavních soudců odlišné stanovisko. Například ústavní soudce Vojtěch Šimíček kritizuje nekonzistentní názor pléna, které uzavřelo, že neshledává protiústavnost napadené úpravy, aby pak v závěru Nálezu shrnulo veškeré problematické aspekty a nedostatky. Soudce Vojtěch Šimíček shledává protiústavnost především v nepřiměřeném porušení práva na informační sebeurčení a ztotožňuje se tak s argumentací návrhovače. Hlavní problém spatřuje v přenesení stanovení kritérií přiměřenosti zásahu do integrity a soukromí dotčené osoby na interní (neveřejné) předpisy policie. Dle něj veškerá opatření, která mohou určitým způsobem zasáhnout do základních práv jednotlivců, mají být upravena zákonem.

Dle názoru soudce Vojtěcha Šimíčka měla být obě napadená ustanovení zrušena pro jejich protiústavnost s přiměřeným odkladem vykonatelnosti. Tímto způsobem by se dle jeho názoru vytvořil prostor pro přijetí nové právní úpravy, která by byla v souladu s mezinárodními závazky a zároveň by zohledňovala zájem na efektivním vyšetřování trestné činnosti i zájem na stanovení jasných zákonných pravidel pro činnost policie v problematice získávání a uchovávání biologických vzorků a dalších osobních údajů.

Závěrem lze shrnout, že problematika postupu při získávání a uchovávání biologických vzorků a dalších osobních údajů policejními orgány je předmětem dlouholeté diskuze na mezinárodní i vnitrostátní úrovni. ESLP se mnohokrát zabýval otázkou, zda vnitrostátní úprava některých států je v tomto ohledu dostačující a splňuje požadavky vyplývající z příslušných mezinárodních smluv. Jak bylo uvedeno výše, při získávání a uchovávání osobních údajů pro budoucí identifikaci je potřeba zohledňovat proti sobě stojící zájmy na ochranu základních práv a svobod jednotlivců a zájmy na tom, aby vyšetřování, vyhledávání a odhalování trestné činnosti bylo efektivní.

V tomto ohledu máme za to, že stávající právní úpravu odebírání i uchovávání nelze považovat za zcela dostačující. Její problematičnost spočívá zejména v její stručnosti a neexistenci právního předpisu, který by definoval přesná kritéria nakládání s biologickými vzorky. S ohledem na nedávný Nález tak lze do budoucna očekávat obnovení diskuze ohledně přijetí zvláštního právního předpisu, který by komplexně a v souladu s mezinárodními závazky řešil problematiku odebírání a uchovávání biologických vzorků nebo alespoň adekvátní novelizaci a doplnění předpisu stávajícího.

Mgr. Michaela Hlavatá,
advokátní koncipientka

Jan
Studený,

právní asistent

advokátní kancelář
tdpA

Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533
Fax: +420 270 005 537
e-mail: info@tdpa.cz

[1] ČIHALÍKOVÁ SEDLÁČKOVÁ, MIROSLAVA. Ustanovení zákona o Policii České republiky, upravující odběr a uchování vzorků DNA, zůstávají beze změny. usoud.cz [online]. 6. 4. 2022 [cit. 2022-05-30]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/ustanoveni-zakona-o-policii-ceske-republiky-upravujici-odber-a-uchovani-vzorku-dna-zustavaji-beze-zmeny>.

[2] VANGELI, Benedikt. Zákon o Policii České republiky: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-543-5. str. 272-273.

[3] Návrh zákona o ochraně práv osob při nakládání s genetickými vzorky a profily v souvislosti s prováděním forenzní analýzy DNA (zákon o DNA). 2015. Sněmovní tisk č. 635. Dostupné >>> [zde](#)

[4] Rozsudek ESLP ze dne 22. 6. 2017, stížnost č. 8806/12 (Aycaguer proti Francii).

[5] Srov. např. Rozsudek ESLP ze dne 25. 3. 1983, stížnosti č. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75 a 7136/75 (Silver, Marper a další proti Spojenému království).

[6] Srov. např. Rozsudek ESLP ze dne 4. 5. 2000, stížnost č. 28341/95 (Rotaru proti Rumunsku) nebo Rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2000, stížnost č. 27798/95 (Amann proti Švýcarsku).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžitě pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)

- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)